

La crisi

ANTONI SEGURA

EL PUNT, 07/06/10

Cada vegada hi ha més indicis de crisi sistèmica, la qual cosa no és una bona notícia i enfosqueix l'horitzó de sortida, ja que és molt difícil preveure'n les conseqüències. L'emissió d'actius tòxics (les hipoteques subprime i la fallida de Lehman Brothers –setembre de 2008– provocaren una crisi financera mundial) i el dèficit acumulat (a la base, els tres bilions de dòlars de la guerra de l'Iraq, càlcul de Joseph E. Stiglitz) produïren un gran increment del deute als EUA i, per contagi, una crisi econòmica global des de finals del 2008. Hi ha paral·lelismes amb el crack de 1929, que s'inicià quatre anys abans amb la bombolla immobiliària de Florida i desembocà en la Gran Depressió dels trenta. També ara la crisi financera, fruit de l'especulació immobiliària i borsària dels anys precedents, quan les accions no paraven de pujar, ha acabat arrossegant l'economia real.

Potser no hi haurà un dijous negre (24 d'octubre de 1929) –o encara ha d'arribar o s'evitarà–, puix la majoria d'indicadors econòmics, tot i que sense arribar als nivells anteriors, apunten una millora des de mitjan 2009. Fins ara la seqüència ha estat: esclat de la bombolla immobiliària (a l'Estat espanyol, agreujada perquè el creixement anterior depenia del totxo), contaminació del sistema financer i consegüent manca de liquiditat del sistema, caiguda dels preus i del consum, fallides empresarials, increment de l'atur, del dèficit i del deute; enfonsament de la bossa i feblesa de l'euro. No és aliena a aquesta seqüència l'acció de grans especuladors i grans empreses transnacionals, que aprofiten la crisi per obtenir uns beneficis extraordinaris (històrics, en alguns casos) i per

ampliar el seu radi de negocis comprant accions a la baixa. En definitiva, el resultat serà una més gran concentració del capital que s'adapta així a les creixents exigències d'un mercat globalitzat.

Segons les dades de l'Eurostat (abril del 2010), Espanya tancava el 2009 amb un dèficit públic de l'11,2% del PIB, percentatge només superat pel Regne Unit (11,5%), Grècia (13,6%) i Irlanda (14,3%). Un any abans era del 4,1%, és a dir, un increment del 173%. Una dada preocupant, perquè l'atur no ha parat de créixer i no sembla que remeti (11,3% el 2008, 18,0% el 2009 i 20,1% el primer trimestre del 2010, segons l'INE), amb el consegüent creixement de les despeses socials. Tot plegat ha fet pujar el deute públic des del 39,7% del PIB el 2008 fins al 53,2% el 2009. En el rànquing de la UE no sembla una dada preocupant, ja que la mitjana se situa en el 71,4% i tretze estats presenten un percentatge superior a l'espanyol, entre els quals Itàlia (115,8%), Grècia (115,1%), França (77,6%), Portugal (76,8%), Alemanya (73,2%), el Regne Unit (68,1%) i Irlanda (64,0%). El problema greu és el ràpid increment del deute extern (principalment privat), que ha passat d'1,14 bilions d'euros el 2005 a 1,77 bilions el 2009. Un alça del 55% que el situa en el 168% del PIB. Gran part d'aquest deute és a les mans d'inversors estrangers, que es malvien –desconfiança que es transmet als mercats i encareix les noves emissions– de la capacitat de recuperació de l'economia espanyola i de la flexibilitat de la seva estructura productiva i del seu mercat laboral.

Fins ací, els indicadors de la crisi. Per fer-hi front s'han proposat dues receptes: reducció de les despeses o dels impostos, ja que el model keynesià clàssic (creació de treball a partir del sector públic) sembla

insuficient per sortir de la crisi i, en certs contextos, tendeix a agreujar-la.

La primera comporta sacrificis (disminució dels sous i de la inversió en infraestructures, puja dels impostos...) i té com a objectiu incrementar els ingressos, reduir les despeses i fer disminuir el dèficit i el deute, per tal de recuperar la confiança dels mercats i poder iniciar una fase expansiva. La contrapartida és la contracció del consum, l'augment de l'atur i una lenta recuperació, en un context en què la confiança dels mercats depèn més de l'evolució de la zona euro que no pas de l'economia espanyola. Encara pitjor si s'aplica només parcialment, ja que carrega el pes de la crisi en els més febles. És cert que una pujada d'impostos a les rendes més elevades tampoc no soluciona el problema, ja que la quantitat que es pot recaptar (en l'exercici del 2012) és molt baixa (una altra qüestió és aplicar més pressió fiscal als beneficis i a les activitats financeres), però té un valor exemplar –de solidaritat de tots els ciutadans– que suavitza la tensió provocada per les mesures més dures.

La segona és d'un simplisme que esgarrifa. S'afirma que una baixada d'impostos, més una reestructuració del mercat laboral (disminució de l'acomiadament) i una més gran racionalització de l'administració faran reactivar el consum i l'economia, la qual cosa permetrà ingressar més a l'Estat i, a mitjà termini, es podrà reduir el dèficit i el deute. El cas és que aquesta vegada no hi ha mitjà termini i la manca de liquiditat, en uns moments en què recórrer de nou al deute és gairebé impossible, està ofegant qualsevol possibilitat de reactivació econòmica.

Però el més important amb vista al futur és no aturar-se només en un combinat de receptes i d'una reestructuració del mercat laboral i de l'administració, que inclogui la flexibilitat laboral –mobilitat, repartiment del treball, etc.–, la productivitat, l'eficàcia administrativa, la inversió empresarial, la creació d'ocupació, etc.. Però, sobretot, cal pensar com s'han de construir les bases d'un nou model productiu capaç de fer front a una crisi sistèmica que canviarà el món. I, des de Catalunya estant, per experiència i per no malmetre la cohesió social i de país, aquesta no és una feina que es pugui deixar a les mans només de la política espanyola, sinó que cal una política pròpia i un compromís de país, des dels empresaris fins a la societat civil, les entitats financeres, els assalariats... De tots, en definitiva.